

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Організація життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях (НС) є однією з важливих складових у діяльності єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДС ЦЗ). Організація захисту населення в умовах НС передбачає здійснення комплексу заходів силами і засобами цієї системи щодо забезпечення життєдіяльності населення, а саме: у зонах НС; на маршрутах евакуації; в місцях тимчасового розміщення і відселення евакуйованого та постраждалого населення; у карантинних зонах у разі виникнення епідемії; у зонах бактеріологічного зараження тощо.

Реалізація цих заходів здійснюється за територіальним принципом і покладається на постійні органи управління ЄДС ЦЗ, а саме: відповідні органи виконавчої влади (ОВВ); органи місцевого самоврядування та їх спеціалізовані служби і формування. Основу зазначених служб та підпорядкованих їм сил і засобів становлять відповідні профільні структурні підрозділи суб'єктів забезпечення ЦЗ, такі як служби оповіщення та інформування; енергетики; транспортного забезпечення комунальних господарств, торгівлі, громадського харчування, охорони громадського порядку і безпеки руху та ін. До здійснення відповідних заходів залучаються також сили і засоби центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ), їх аварійно-рятувальні служби.

Сутність життєзабезпечення населення полягає у створенні умов, спрямованих на підтримку збереження життя людей, їх здоров'я та працездатності. Основною метою життєзабезпечення населення є задоволення моральних, фізіологічних та матеріальних потреб людей в умовах НС техногенного, природного характеру та в особливий період.

Склад і обсяг заходів забезпечення залежить від рівня та характеру НС і їх наслідків, необхідних потреб населення відповідно до встановлених норм і нормативів першочергового життєзабезпечення населення у НС. Порядок фінансування заходів, їх джерела і виділення необхідних ресурсів визначаються в порядку, визначеному чинним законодавством.

Згідно зі статтею 81 Кодексу цивільного захисту України організація життєзабезпечення постраждалого населення у НС полягає у створенні і підтриманні умов, мінімально необхідних для збереження життя і здоров'я населення за встановленими нормами і нормативами та включає забезпечення населення водою, продуктами харчування, предметами першої необхідності, місцем для тимчасового проживання, виробами медичного при-

значення, лікарськими засобами та комунально-побутовими послугами, а також транспортне та інформаційне забезпечення.

Матеріально-технічне забезпечення життєдіяльності потерпілого населення здійснюється відповідними органами управління за рахунок створених державних, відомчих, регіональних, місцевих матеріальних резервів, об'єктових запасів та гуманітарної допомоги.

Медичне забезпечення та обслуговування потерпілих здійснюється силами і засобами Державної служби медицини катастроф, спеціалізованими медичними службами та їх формуваннями галузевого, територіального та об'єктового підпорядкування, підрозділами санітарно-епідемічної служби, а також службами резервів медичного майна і лікарських засобів.

Медичне забезпечення постраждалого населення у НС включає:

- надання усіх видів медичної допомоги потерпілим від радіоактивних, хімічно-небезпечних, бактеріальних засобів, дії стихійних лих, аварій катастроф;
- проведення йодної профілактики;
- медичне забезпечення процесу евакуації;
- амбулаторне обстеження та лікування осіб у районах евакуації.

Організація **транспортного забезпечення** покладається на спеціалізовані служби транспортного забезпечення та їх формування, які утворюються відповідними регіональними органами управління Мінінфраструктури, місцеві органи виконавчої влади (МОВВ), у підпорядкуванні яких знаходяться відповідні транспортні ресурси, і полягає у здійсненні вантажних перевезень матеріальних ресурсів, засобів відповідного призначення, обслуговуванні лікувально-евакуаційних заходів та евакуації населення.

Інформаційне забезпечення організовується прес-службами МОВВ, територіальними структурними підрозділами Державної служби України з НС зі зв'язків з громадськістю та роботою зі ЗМІ, інших суб'єктів засобів масової інформації з метою своєчасного та об'єктивного інформування населення про обстановку у зоні НС і можливий розвиток подій, хід ліквідації наслідків НС.

Згідно зі статтею 41 Кодексу ЦЗ України важливим аспектом в інформуванні населення і підготовки його до дій у НС є формування культури безпеки життєдіяльності населення через популяризацію її шляхом проведення навчань, тренувань, зборів та змагань для учнів, студентів та дітей дошкільного віку, поширення серед населення

пам'яток щодо дій у разі загрози або виникнення НС, під час евакуації, куточків ЦЗ, іншого інформаційно-довідкового матеріалу з питань ЦЗ. Основною метою проведення цих заходів є опанування змісту стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки населення в умовах НС.

З метою першочергового життєзабезпечення постраждалого населення в НС здійснюється:

- висування у зону НС мобільних формувань життєзабезпечення, у тому числі пунктів торгівлі, харчування, водопостачання, побутового обслуговування тощо;
- перерозподіл ресурсів на користь постраждалого району (зони НС), використання місцевих ресурсів для покриття їх дефіциту щодо життєзабезпечення населення;
- організація паливно-енергетичного і транспортного забезпечення систем та об'єктів життєзабезпечення населення;
- відновлення систем і об'єктів першочергового життєзабезпечення населення і забезпечення для цього необхідних матеріалів, сил і засобів з урахуванням обстановки у зоні НС;
- організація медико-санітарного забезпечення;
- проведення інших необхідних заходів.

Планування заходів життєзабезпечення проводиться завчасно з урахуванням економічних, природних, територіальних особливостей, ступеня небезпеки для населення. Своє відображення планування життєзабезпечення населення у НС знаходить у розділах планів основних заходів ЦЗ, планів евакуації населення та приймання і розміщення евакуйованого населення, оперативних планів життєзабезпечення населення у НС.

Вихідними даними для планування та організації життєзабезпечення населення в зоні НС мають бути:

- прогнозування обстановки на можливі види НС техногенного, природного характеру та в особливий період;
- можлива чисельність втрат населення;
- забезпечення населення за видами першочергового життєзабезпечення;
- терміни здійснення заходів з життєзабезпечення тощо.

Оперативний план життєзабезпечення населення у НС розробляється як самостійний план або розділ плану дій, у якому надається:

- перелік основних завдань по кожному виду життєзабезпечення;
- наявність джерел ресурсів та технічних засобів життєзабезпечення;
- заходи з ресурсного забезпечення та обслуговування населення;
- терміни виконання заходів з переліком відповідальних та виконавців.

Основною вимогою у практичній реалізації запланованих заходів життєдіяльності населення у

НС є врахування необхідності мінімізації витрат часу, сил, матеріальних і фінансових засобів на їх реалізацію. Організація життєзабезпечення населення в умовах НС становить невід'ємну частину реалізації заходів у сфері ЦЗ, а виконання цих заходів дасть змогу забезпечити необхідний рівень життєдіяльності населення в цих умовах.

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ НА ВИПАДОК ЕВАКУАЦІЇ

1. Необхідно ЗНАТИ:
  - про включення Вас і членів Вашої сім'ї до списків на евакуацію;
  - яким видом транспорту (потягом, автомобілями) або пішим порядком Ви вирушаєте до нового місця тимчасового перебування;
  - місце збору перед відправленням на збірний евакуаційний пункт (ЗЕП), адресу ЗЕП і час відправлення потягу, автомобільної або пішохідної колони;
  - новий район (пункт) розташування евакуйованих, якщо це визначено завчасно;
  - сигнали оповіщення цивільного захисту та як діяти за сигналами.
2. Перед тим, як залишити житло, необхідно:
  - зачинити вікна;
  - вимкнути газ, воду й електрику;
  - забрати продукти з холодильника.
3. З собою мати ДОКУМЕНТИ:
  - паспорт, військовий квиток, документи про освіту та фах, посвідчення про шлюб і народження дітей, пенсійне посвідчення, трудову книжку та інші документи.
4. Взяти із собою валізу (рюкзак) з теплим одягом, постільною білизною, особистими речами і предметами гігієни. Загальна вага не повинна перевищувати 50 кг.

До валізи (рюкзака) прикріпити табличку з позначенням адреси постійного місця проживання, прізвища евакуйованого і станції призначення. На одязі дітей мають бути нашивки з позначенням прізвища, імені та по батькові евакуйованого, року народження, адреси постійного місця мешкання і станції призначення.

5. Одержати та підтримувати у готовності засоби індивідуального захисту (протигаз, респіратор, індивідуальну аптечку, індивідуальний перев'язочний пакет).

6. Виконувати всі розпорядження посадових осіб евакуаційних і евакоприймальних органів. Дотримуватись дисципліни та порядку на маршруті (на шляху руху на транспорті) та в місцях тимчасового розміщення.

За можливості сприяти органам охорони громадського порядку і медичним працівникам.

О. Д. Гудович, к.т.н., с.н.с., доцент;

В. І. Мазуренко, к.військл., доцент;

І. П. Соколовський, старший викладач;

А. І. Онищенко, викладач

Інституту державного управління у сфері ЦЗ